

BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC THÍCH ỨNG VỚI YÊU CẦU ĐỔI MỚI GIÁO DỤC PHỔ THÔNG CỦA SINH VIÊN TRONG KỲ THỰC TẬP SƯ PHẠM

Nguyễn Thị Vui¹

Tóm tắt: Nghiên cứu nhằm tìm ra các biện pháp phát triển năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ thực tập sư phạm. Các biện pháp được xây dựng dựa trên các nguyên tắc đảm bảo tính khả thi, sự chặt chẽ và tính khoa học. Mỗi biện pháp đều thể hiện rõ tính mục đích, nội dung và cách thức thực hiện nhằm phát triển năng lực thích ứng cho sinh viên sư phạm.

Từ khoá: năng lực thích ứng, sinh viên trong kỳ thực tập sư phạm.

1. MỞ ĐẦU

Thực tập sư phạm là hình thức rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cơ bản của sinh viên các trường sư phạm. Nghiệp vụ sư phạm biểu hiện trình độ chuyên môn và năng lực nghề nghiệp. Trong quá trình đào tạo ở các trường sư phạm thì nghiệp vụ sư phạm chiếm vị trí trung tâm. Bên cạnh việc hình thành hệ thống tri thức khoa học cơ bản, khoa học sư phạm và khoa học chuyên ngành, việc hình thành hệ thống kỹ năng nghề nghiệp là vô cùng quan trọng.

Trong chương trình đào tạo giáo viên trình độ đại học, thực tập sư phạm (TTSP) chính là môi trường thuận lợi giúp sinh viên sư phạm (SVSP) chuẩn bị cho hoạt động nghề nghiệp của mình. Đây là giai đoạn rất quan trọng để các em thích ứng với những yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông, vì trong hoạt động TTSP, SVSP có cơ hội được thử sức mình với vai trò mới - người giáo viên, vận dụng những tri thức, kỹ năng, kỹ xảo đã học để tiến hành hoạt động giảng dạy, giáo dục có hiệu quả. Chính vì vậy TTSP được các nhà giáo dục gọi là hình thức “rút ngắn khoảng cách giữa nhà trường và xã hội”, tạo điều kiện để SVSP thâm nhập môi trường thực tế học hỏi kiến thức chuyên môn, thực hành nghề nghiệp, từ đó nâng cao năng lực thích ứng. Như vậy, những giáo viên mà chúng ta đào tạo ra đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông. Ngược lại, sinh viên dễ rơi vào trạng thái thụ động, chán nản và không hoàn thành tốt được đợt TTSP theo yêu cầu của nhà trường.

Trong nghiên cứu này chúng tôi hiểu: *Năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP là quá trình sinh viên tích cực huy động các kiến thức, kỹ năng và các yếu tố tâm lý khác nhằm thực hiện thành công hoạt động TTSP*

¹ Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

tại trường phổ thông. Trong đó nghiên cứu và tìm ra các biện pháp phát triển năng lực thích ứng với yêu cầu giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ thực tập sư phạm là nhiệm vụ quan trọng vì nó giúp nhà trường và các giảng viên, sinh viên tìm được con đường nâng cao năng lực đào tạo nghề, đáp ứng với những đòi hỏi của giáo dục phổ thông.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Các nguyên tắc xây dựng biện pháp phát triển năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ thực tập sư phạm

2.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống

Vận dụng tiếp cận hệ thống – cấu trúc xem xét việc nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP là một thành tố làm nên quá trình đào tạo người giáo viên đáp ứng yêu cầu của xã hội. Với ý nghĩa đó, việc xây dựng các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP cần góp phần làm cho quá trình đào tạo giáo viên ở trường sư phạm vận động và phát triển không ngừng. Biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP có mối quan hệ chặt chẽ và chịu sự định hướng của mục tiêu đào tạo người giáo viên của nhà trường sư phạm. Hệ thống biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP cần có cấu trúc theo một logic hợp lý và tiếp cận theo quan điểm hệ thống. Xác định mục tiêu các biện pháp cần giữ vai trò định hướng, từ đó thiết kế nội dung biện pháp phải phù hợp với mục tiêu, tổ chức cách thức tiến hành và đánh giá kết quả thực hiện cũng phải căn cứ vào mục tiêu đặt ra.

Để đảm bảo tính hệ thống, xây dựng các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP cần:

- Căn cứ vào mục tiêu đào tạo và mục tiêu tổ chức hoạt động TTSP của nhà trường sư phạm.
- Căn cứ vào yêu cầu của xã hội đối với năng lực và phẩm chất của người giáo viên đáp ứng chương trình giáo dục phổ thông 2018.
- Các biện pháp được xây dựng phải có mối quan hệ chặt chẽ với nhau nhằm mục đích chung là nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP.
- Trình tự các bước tiến hành và mỗi bước tiến hành trong biện pháp phải rõ ràng về mục đích đảm bảo cho GV, SVSP có thể thực hiện được.

- Các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP phải có cấu trúc đồng bộ, thống nhất, nhuần nhuyễn với nhau.

2.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính thống nhất giữa lý luận và thực tiễn

- Xây dựng biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP phải dựa vào các cơ sở lý thuyết về sự thích ứng, đặc điểm tâm sinh lý của lứa tuổi của sinh viên sư phạm và quá trình thực tập sư phạm tại trường Phổ thông.

- Xây dựng biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP phải dựa trên thực tiễn dạy học và việc tổ chức hoạt động TTSP ở trường sư phạm, cơ sở TTSP, sao cho phù hợp với đặc điểm, nội dung, điều kiện và yêu cầu của giáo dục Đại học đồng thời có khả năng ứng dụng rộng rãi trong quá trình dạy học và nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP.

Để đảm bảo nguyên tắc này cần lưu ý:

- Dựa vào cơ sở lý luận và cơ sở thực tiễn để xây dựng các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP.

- Hệ thống các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP cần phải đảm bảo:

+ Phù hợp với đặc điểm, thời gian và khung chương trình đào tạo (bao gồm hoạt động TTSP).

+ Phù hợp với điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học ở trường sư phạm và cơ sở TTSP.

2.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính hiệu quả và khả thi

Các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP phải góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy học ở trường sư phạm, trong hoạt động rèn luyện NVSP .

Các biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP phải có khả năng áp dụng và triển khai có hiệu quả ở các trường sư phạm nói riêng và trong hệ thống giáo dục nói chung.

2.2. Một số biện pháp nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

2.2.1. Biện pháp 1: Đổi mới mục tiêu, chuẩn đầu ra của thực tập sư phạm phù hợp chuẩn nghề nghiệp của giáo viên phổ thông

*** Mục đích, ý nghĩa của biện pháp**

Để bắt kịp yêu cầu đổi mới của phổ thông, để sản phẩm đào tạo của mình đáp ứng được đổi mới của thực tiễn giáo dục, các trường Đại học cần thiết kế, xây dựng mục tiêu, chuẩn đầu ra, nội dung TTSP hướng đến việc phát triển phẩm chất, năng lực người học và các điều kiện đảm bảo để người học khi tốt nghiệp đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông. Đảm bảo rút ngắn khoảng cách giữa sản phẩm đào tạo và yêu cầu của đơn vị sử dụng lao động.

*** Nội dung biện pháp**

Trong Chuẩn nghề nghiệp giáo viên, mỗi tiêu chuẩn bao gồm một số tiêu chí. Tiêu chí là yêu cầu về phẩm chất, năng lực thành phần của tiêu chuẩn. Vì thế, khi coi các tiêu chuẩn như là chuẩn đầu ra của TTSP thì cũng có thể coi các tiêu chí của tiêu chuẩn ấy là nội dung thực tập để đạt được tiêu chuẩn tương ứng. Theo quan niệm này.

Chẳng hạn như đào tạo giáo viên Tiểu học đạt 15 tiêu chí theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên Tiểu học thì 15 tiêu chí này phải nằm trong nội dung chuẩn đầu ra thực tập sư phạm: Rèn luyện, bồi dưỡng đạo đức nhà giáo; Tạo dựng phong cách nhà giáo; Phát triển năng lực chuyên môn bản thân; Xây dựng kế hoạch dạy học và giáo dục theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh (HS); Sử dụng phương pháp dạy học và giáo dục theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực HS; Kiểm tra, đánh giá theo hướng phát triển phẩm chất, năng lực HS; Tư vấn và hỗ trợ HS; Xây dựng văn hóa nhà trường; Thực hiện quyền dân chủ trong nhà trường; Thực hiện và xây dựng trường học an toàn, phòng chống bạo lực học đường; Tạo dựng mối quan hệ hợp tác với cha mẹ hoặc người giám hộ của HS và các bên liên quan; Phối hợp giữa nhà trường, gia đình, xã hội để thực hiện hoạt động dạy học cho HS; Phối hợp giữa nhà trường, gia đình, xã hội để thực hiện hoạt động giáo dục đạo đức, lối sống cho HS; Sử dụng ngoại ngữ trong dạy học, giáo dục; Ứng dụng công nghệ thông tin, khai thác và sử dụng thiết bị công nghệ trong dạy học, giáo dục.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

- Sửa đổi, bổ sung chuẩn đầu ra, mục tiêu, nội dung thực tập sư phạm cho phù hợp với chuẩn giáo viên phổ thông.

- Cụ thể hoá các nội dung thực tập để sinh viên, giáo viên, giảng viên hướng dẫn TTSP dễ thực hiện.

- Thay đổi tiêu chí đánh giá thực tập sư phạm cho phù hợp nội dung TTSP.

Điều kiện thực hiện biện pháp

- Có sự phối hợp chặt chẽ giữa lãnh đạo nhà trường với lãnh đạo các phòng và khoa trong nhà trường để việc xây dựng chuẩn đầu ra cho học phần TTSP đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông.

- GV giảng dạy các môn phương pháp, rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cần chuẩn bị tốt cho các em các nội dung thực tập sư phạm để sinh viên thích ứng nhanh với chương trình giáo dục phổ thông 2018.

- Sinh viên luôn tạo sự tích cực, chủ động tạo ra thói quen và hứng thú trong việc rèn luyện NVSP, sẵn sàng và có kỹ năng nhất định khi tham gia hoạt động giảng dạy và giáo dục ở trường phổ thông.

2.2.2. Biện pháp 2: Đa dạng hóa các hình thức phát triển năng lực nghề nghiệp cho sinh viên

* Mục đích, ý nghĩa của biện pháp

Nâng cao hiệu quả của hoạt động TTSP, giúp SVSP có môi trường thuận lợi nhất, tận dụng triệt để cơ hội hình thành và phát triển các kỹ năng nghề nghiệp, nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP. Biện pháp có ý nghĩa thực tiễn trong việc tạo ra các điều kiện tối ưu cho SVSP thực hành nghề, tạo cơ hội cho SVSP rèn luyện chuyên môn, giao tiếp ứng xử,...nâng cao nhận thức về nghề cho SVSP, xây dựng và củng cố hứng thú nghề nghiệp, lòng yêu nghề cho SVSP.

* Nội dung biện pháp

- Tổ chức các lớp rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên.
- Mở rộng các hình thức tổ chức hội thi rèn luyện nghiệp vụ sư phạm tạo cơ hội cho tất cả các sinh viên được tham gia và trải nghiệm.
- Phong phú hóa các hình thức tổ chức các cuộc thi có ý nghĩa góp phần rèn luyện NVSP, giúp sinh viên phát triển hứng thú nghề nghiệp, mở rộng hiểu biết về nghề như: hội thi tìm hiểu về văn hóa sư phạm, Hội thi nét đẹp sinh viên, thi hùng biện về nghề dạy học, hội thi soạn bài giảng điện tử, hội thi xử lý tình huống sư phạm, thi viết về nghề dạy học, tấm gương người thầy, viết về lý tưởng nghề nghiệp, sáng kiến kinh nghiệm trong giảng dạy, thi thiết kế sáng tạo đồ dùng dạy học gắn với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay.

* Cách thức thực hiện biện pháp

- Phối hợp với Đoàn Thanh Niên, Hội Sinh Viên, các giảng viên Tâm lý – Giáo dục tổ chức Câu lạc bộ sư phạm cho sinh viên.

- Phối hợp với Đoàn Thanh Niên, Hội Sinh Viên và các trung tâm của nhà trường mở các lớp rèn luyện kỹ năng cho sinh viên như: kỹ năng thuyết trình, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng thích ứng,...

- Kết hợp với Tổ bộ môn Tâm lý – Giáo dục, Ban chủ nhiệm các khoa, các giảng viên bộ môn phương pháp, ...tổ chức hội thi rèn luyện NVSP dưới nhiều hình thức: thi giữa các Khoa, giữa các lớp và giữa các sinh viên trong lớp.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

- Có sự phối hợp chặt chẽ giữa lãnh đạo nhà trường với các giảng viên bộ môn phương pháp, giảng viên rèn luyện NVSP, các đoàn thể trong và ngoài nhà trường trong rèn luyện NVSP cho sinh viên.

- Giảng viên giảng dạy môn rèn luyện nghiệp vụ luôn sáng tạo trong cách thiết kế bài dạy, linh hoạt trong tổ chức các hoạt động cho sinh viên.

- Sự tích cực, chủ động tạo ra thói quen và hứng thú trong việc rèn luyện NVSP, sẵn sàng và có kỹ năng nhất định khi tham gia hoạt động.

2.2.3. Biện pháp 3: Phối hợp chặt chẽ giữa giảng viên trường sư phạm với các giáo viên hướng dẫn trong việc nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP

*** Mục đích, ý nghĩa của biện pháp**

Biện pháp nhằm giúp sinh viên thích ứng nhanh với thực tế dạy học và giáo dục ở cơ sở thực tập trong đợt TTSP và khi ra trường. Điều này có ý nghĩa lớn trong việc tạo mối liên hệ thường xuyên gắn kết giữa quá trình giáo dục ở trường sư phạm với quá trình giáo dục tại cơ sở thực tập, đặc biệt là mối liên hệ gắn kết giữa giảng viên trường sư phạm và GVHD tại cơ sở thực tập ở mọi phương diện, tạo điều kiện cho sinh viên tìm hiểu thực tế một cách linh hoạt trong mọi điều kiện, hoàn cảnh có thể, từ đó giúp các em có tâm thế sẵn sàng trước đợt TTSP và thích nghi nhanh chóng với nghề nghiệp sau khi ra trường.

*** Nội dung biện pháp**

- Giảng viên trường sư phạm cùng các giáo viên hướng dẫn tại cơ sở thực tập xây dựng và triển khai kế hoạch cho sinh viên tìm hiểu và tham gia thực tế thường xuyên ở cơ sở thực tập với các nội dung:

- Tổ chức cho sinh viên giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm giảng dạy, hỏi đáp thắc mắc có liên quan đến hoạt động TTSP, nghe báo cáo kinh nghiệm giáo dục ở các cơ sở thực tập như: kinh nghiệm tổ chức hoạt động dạy học cho học sinh, kinh nghiệm soạn giáo án, thiết kế bài giảng, kinh nghiệm sử dụng phương pháp dạy học tích cực, kinh nghiệm giáo dục học sinh cá biệt, công tác chủ nhiệm lớp,...

- Tổ chức các nhóm dự giờ ngoài thời gian thực tập để SV có điều kiện học hỏi thêm.

*** Cách thức thực hiện biện pháp***- Với nội dung giao lưu, nghe báo cáo kinh nghiệm*

+ Giảng viên trường sư phạm kết hợp với cơ sở thực tập và giáo viên hướng dẫn lên kế hoạch cụ thể cho buổi giao lưu và nội dung báo cáo kinh nghiệm. Các giáo viên hướng dẫn viết báo cáo, có thể mời những sinh viên tốt nghiệp đã TTSP và có kết quả tốt tham gia giao lưu và chia sẻ kinh nghiệm.

+ Sau khi nghe báo cáo, sinh viên có thể trao đổi, chia sẻ cùng giảng viên, giáo viên hướng dẫn và các anh chị sinh viên đã tốt nghiệp để tìm hiểu thêm về chủ đề của báo cáo và những băn khoăn, lo lắng của sinh viên trong đợt TTSP.

+ Sinh viên nói lên những cảm nhận của mình, những kinh nghiệm thu được, những cảm xúc được hình thành,... sau khi được nghe, trao đổi, chia sẻ. Những điều sinh viên có thể suy ngẫm sau chương trình là: Có thể gặp những khó khăn gì trong quá trình TTSP? Làm thế nào để thích ứng với những khó khăn đó?...

- Với nội dung đi dự giờ thực tế và tham gia các hoạt động thực tế

+ Kết hợp với giáo viên hướng dẫn lên kế hoạch thực tế cụ thể cho sinh viên, tổ chức cho sinh viên tham gia hoạt động thực tế, tổ chức kiểm tra, đánh giá kết quả thực tế của sinh viên, hoàn thiện, bổ sung cho các lần hoạt động sau.

+ Giảng viên trường sư phạm liên hệ, gặp gỡ trực tiếp với các giáo viên tại cơ sở thực tập, lên kế hoạch dự giờ và tham gia giảng dạy ở trường trong thời lượng 2 tiết/tuần/sinh viên.

+ Các tiết tập giảng được giảng viên và giáo viên hướng dẫn sắp xếp vào các buổi học phụ để không ảnh hưởng đến giờ học chính của học sinh.

+ Yêu cầu sinh viên viết báo cáo thu hoạch về các buổi dự giờ và tham gia giảng dạy.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

- Cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên trường sư phạm và các giáo viên tại cơ sở thực tập, các SVSP cần nhận thức rõ vai trò của cơ sở thực tập và giáo viên hướng dẫn đối với kết quả rèn luyện NVSP, TTSP và năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP.

- Sự phối hợp chặt chẽ giữa giảng viên trường sư phạm và giáo viên tại cơ sở thực tập trong tổ chức các hoạt động cho sinh viên.

- Sự sắp xếp, tổ chức hợp lý thời gian, không gian và các hoạt động để đảm bảo tính hiệu quả.

3.2.4. Biện pháp 4: Phát triển tính tự giác, tích cực, chủ động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên.

*** Mục đích, ý nghĩa của biện pháp**

Nhằm giúp sinh viên trang bị những kỹ năng cần thiết, xây dựng thái độ tích cực nhằm nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP, tạo cho họ có yếu tố nội lực chủ quan nhất để tham gia có hiệu quả vào quá trình học tập và TTSP. Biện pháp có ý nghĩa quan trọng trong giáo dục ý thức học tập và rèn luyện nghề nghiệp suốt đời cho sinh viên, khẳng định tính hiệu quả của một phương pháp học tập đặc trưng ở bậc học Đại học: Phương pháp tự học.

*** Nội dung biện pháp**

- Tự học, tự nghiên cứu, tự giáo dục là con đường bên trong của sự phát triển nhân cách, là yếu tố quyết định đến sự thành công của cá nhân và sự thích ứng của con người với những yêu cầu ngày càng cao của xã hội. Vì vậy, để giúp SVSP có nội lực cho sự phát triển năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP, cần giáo dục ý thức, tinh thần tự giác trong tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp của sinh viên.

- Hiện nay, khả năng tự học, tự rèn luyện của sinh viên nói chung và SVSP nói riêng còn nhiều hạn chế. Vì thế việc trang bị cho sinh viên kỹ năng tự học, xây dựng kế hoạch học tập, nghiên cứu hợp lý là một nội dung quan trọng trong giáo dục nghề nghiệp cho các em. Cần giúp các em xây dựng kế hoạch tự học, tự rèn luyện của bản thân, bao gồm các giai đoạn lập kế hoạch, thực hiện kế hoạch và kiểm tra đúc rút kinh nghiệm. Xây dựng kế hoạch tự học, tự rèn luyện là quá trình hình thành một biểu tượng rõ ràng các công việc sinh viên cần hoàn thành theo nội dung và ý nghĩa của nó, tạo ra sự chủ động và nâng cao năng lực tự chủ, điều khiển bản thân của SVSP trong quá trình học tập và rèn luyện nghề nghiệp. Nội dung kế hoạch phải được chỉ ra một cách tỉ mỉ, chi tiết về nội dung, phương pháp, phương tiện và giới hạn thời gian thực hiện hoàn thành.

- Giúp sinh viên có phương pháp tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện hiệu quả: Tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện không có nghĩa là sinh viên chỉ dành thời gian cho việc đọc sách, tài liệu, gò bó trong một không gian hạn hẹp. Để quá trình tự học, tự rèn luyện có hiệu quả, cần giúp sinh viên hiểu và có phương pháp học tập hợp lý, vừa hiệu quả vừa tạo hứng thú bền vững cho sinh viên. Cổ nhân có câu: “Đi một ngày đàng, học một sàng khôn” chính là một cách học hiệu quả mà sinh viên cần tranh thủ: tự học trong cuộc sống, tự phát hiện những tri thức, kinh nghiệm quý báu,... trong quá trình giao tiếp, ứng xử, tiếp xúc với thế giới, trên con đường tìm kiếm tri thức qua các kênh thông tin phong phú đa dạng trong xã hội hiện nay.

- Tạo điều kiện, môi trường thuận lợi cho việc tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện của sinh viên. Đó là hệ thống thư viện hiện đại, trang thiết bị phong phú phục vụ cho quá trình nghiên cứu của sinh viên; là các sân chơi, bãi tập thể thao, các phòng chức năng, phòng nghiệp vụ, hội trường, câu lạc bộ, tạo điều kiện cơ sở vật chất thuận lợi, môi trường học tập hiện đại để sinh viên có thể tham gia tích cực và hiệu quả vào quá trình tự học, tự rèn luyện nghề nghiệp.

- Thầy cô giáo ở trường sư phạm và cơ sở thực tập chính là một tấm gương sáng về quá trình tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện cho sinh viên noi theo.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

- Tổ chức các diễn đàn về phương pháp tự học để sinh viên có thể bày tỏ những khó khăn, chia sẻ kinh nghiệm về phương pháp này. Diễn đàn chính là nơi để sinh viên trao đổi, bày tỏ những quan điểm, suy nghĩ của mình về quá trình học tập và rèn luyện nghề, những khó khăn và cả những kinh nghiệm sáng kiến trong học nghề, trong nghiên cứu khoa học,... Diễn đàn có thể được tổ chức trên trang web của trường hoặc tổ chức trực tiếp theo những khoảng thời gian nhất định, đảm bảo một số lượng lớn sinh viên tham gia, tạo nên một môi trường rộng lớn để sinh viên có thể tự học.

- Khuyến khích sinh viên viết kinh nghiệm, sáng kiến về các kỹ năng, phương pháp học tập và rèn luyện nghề nghiệp hiệu quả, phù hợp với từng môn học, ngành học, có thể đăng tải những kinh nghiệm này trên trang web của trường. Trao thưởng cho những sáng kiến, kinh nghiệm độc đáo, có giá trị thực tiễn. Phong trào sẽ tạo ra không khí hào hứng, sôi nổi lôi cuốn sinh viên vào các hoạt động tự học, tự nghiên cứu, giúp các em củng cố và mở rộng những tri thức chuyên môn, nghiệp vụ, nâng cao năng lực tự học, tự rèn luyện sinh viên.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

- Sự tạo điều kiện về cơ sở vật chất, trang thiết bị học tập của nhà trường.
- Sự tích cực giáo dục ý thức học tập cho sinh viên của giảng viên và GVHD, sự gương mẫu trong tự học, tự rèn luyện của các giảng viên.
- Thái độ chủ động, tích cực trong học tập, nghiên cứu của sinh viên.

3.2.5. *Biện pháp 5: Trang bị đầy đủ kiến thức, kỹ năng sư phạm, kỹ năng xử lý tình huống cho sinh viên trước, trong khi TTSP.*

*** Mục đích, ý nghĩa**

Trong thực tế dạy học sinh động, phong phú, chịu tác động đa chiều như hiện nay, muốn làm tốt công tác TTSP, giáo sinh phải được trang bị tốt về chuyên môn và nghiệp vụ, có các kỹ năng về quản lý, kỹ năng xử lý các tình huống sư phạm và các kỹ năng sống khác, đồng thời phải có được tâm thế tốt và lòng yêu nghề thực sự. Do đó cần làm tốt

công tác chuẩn bị và đa dạng hoá phương thức và thời gian thực tập sư phạm: tập trung, không tập trung, thường xuyên và định kỳ. Theo đó năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông trong kỳ TTSP của sinh viên ngày càng được nâng cao.

*** Nội dung biện pháp**

Giúp sinh viên chuẩn bị tốt các nội dung dưới đây:

Tìm hiểu về địa điểm thực tập

Thực tế cho thấy, ở mỗi trường THPT khác nhau sẽ có những yêu cầu khác nhau đối với giáo sinh. Việc tìm hiểu cần tập trung vào vị trí của trường thực tập, đặc điểm của Nhà trường (cơ sở vật chất, chất lượng giảng dạy, số lượng và chất lượng học sinh, các hoạt động bề nổi đáng chú ý), các yêu cầu riêng đối với giáo sinh. Giáo sinh có thể tìm hiểu qua thông tin trên mạng internet, các mạng xã hội facebook, học hỏi từ các anh chị giáo sinh khoá trước, nếu cần có thể đi tiền trạm tìm hiểu trước để nắm được các thông tin về địa điểm thực tập, chuẩn bị tinh thần cho đợt tập huấn sắp tới.

Chuẩn bị về thái độ, chuyên môn và công tác chủ nhiệm

Trên cơ sở phân tích đặc điểm của trường, giáo sinh cần chuẩn bị kỹ kiến thức chuyên môn, kỹ năng sư phạm cần thiết trong quá trình thực tập. Giáo án nên xác định sẵn các bài có thể sẽ giảng dạy để soạn giáo án trước, tập giảng một mình hoặc theo nhóm, có thể tập nói trước gương để tính toán thời gian cụ thể trong quá trình giảng dạy. Thực tế nhiều giáo sinh lên đứng giảng tỏ ra lúng túng, sợ hãi và hoảng loạn, viết bảng xiêu vẹo, trình bày thiếu khoa học... Tất cả các biểu hiện trên xuất phát từ quá trình chuẩn bị chưa tốt của giáo sinh. Một số trường danh tiếng yêu cầu giáo sinh tập trung vào các hoạt động giảng dạy, các trường khác có hệ thống cơ sở vật chất tốt có thể yêu cầu giáo sinh tập trung giảng dạy bằng power point, các trường có hoạt động bề nổi mạnh và kỷ niệm những ngày quan trọng yêu cầu giáo sinh phải có khả năng tổ chức các hoạt động mang tính sự kiện, các hội thi văn hoá – văn nghệ – thể dục thể thao. Giáo sinh cần chuẩn bị sẵn sàng cho tất cả các yêu cầu trên.

Giáo sinh cần tham gia TTSP với thái độ tôn trọng, nghiêm túc, cầu tiến, khiêm tốn học tập và chân thành đối với giáo viên hướng dẫn. Nâng cao ý thức trách nhiệm trong tiếng nói, hành động, cử chỉ đối với học sinh.

Chuẩn bị cho công tác chủ nhiệm: Giáo sinh cần đọc kỹ các cuốn sách hướng dẫn công tác chủ nhiệm, xử lý tình huống sư phạm. Chuẩn bị một số tiết mục văn nghệ đề phòng trường hợp phải hát trước tập thể, chuẩn bị một số trò chơi nhỏ để tổ chức trong lớp học, tìm hiểu cách thức tổ chức đại hội Đoàn, hội thi,...

Các vật dụng thiết yếu cần phải mang đi: Giáo sinh thực tập theo đoàn thực tập, vì thế để tránh tình trạng mang vác quá nhiều. Các giáo sinh cần lưu ý một số vật dụng sau: Một bộ quần áo để đi dạy, nam chuẩn bị thêm cà vạt, giày tây, nữ chuẩn bị áo dài (trong

1 số ngày quan trọng), các vật dụng cần thiết trong quá trình giảng dạy, một số loại thuốc thông thường. Các vật dụng như chăn, màn, bếp đun nấu nên chia từng thành viên trong đoàn chuẩn bị, thậm chí một số nơi thực tập cho giáo sinh thuê chỗ ở đã chuẩn bị sẵn các vật dụng trên. Tránh mang các vật dụng cồng kềnh, không cần thiết, có giá trị cao.

Làm quen môi trường mới

Ngay sau khi về thực tập, các giáo sinh sẽ có buổi làm việc trực tiếp với Hiệu trưởng cơ sở thực tập để hiểu thêm về Nhà trường (lịch sử ra đời, số lượng giáo viên và học sinh, cơ sở vật chất), thông báo thời gian thực tập và phân công giáo viên hướng dẫn giáo sinh thực tập giảng dạy và hướng dẫn thực tập công tác chủ nhiệm. Giáo sinh nên tranh thủ hỏi thêm về những điểm chưa rõ và các yêu cầu cụ thể của Nhà trường đối với giáo sinh thực tập (ăn mặc, giảng dạy, các hoạt động đoàn thể,...)

Ra mắt đoàn thực tập: Thứ 2 tuần đầu tiên, các giáo sinh nên chuẩn bị trang phục và chủ động đến sớm để chuẩn bị (kê bàn ghế, hoa, có thể chuẩn bị thêm đồ ngọt liên hoan nhỏ,...) ra mắt đoàn thực tập ở phòng chờ. Trong giờ chào cờ, Hiệu trưởng giới thiệu đoàn thực tập và lớp chủ nhiệm của từng giáo sinh, đại diện Trưởng đoàn phát biểu ra mắt học sinh. Giáo sinh chủ động tìm gặp giáo viên hướng dẫn chủ nhiệm để xin phép được tiếp xúc với lớp, chủ động tìm gặp giáo viên hướng dẫn giảng dạy để xin ý kiến về kế hoạch giảng dạy.

** Đa dạng hoá phương thức thực tập sư phạm giúp sinh viên chủ động trong việc rèn nghề ở mọi lúc, mọi nơi.*

***Cách thức thực hiện biện pháp**

- Giáo viên hướng dẫn của trường Đại học sư phạm cần có kế hoạch chuẩn bị chi tiết cho sinh viên những nội dung trên ngay từ đầu năm. Định hướng cho sinh viên có ý thức tự giác chuẩn bị hành trang cho mình trước khi đi thực tập sư phạm.

- Giảng viên bộ môn cần chú trọng rèn nghề cho sinh viên ngay trong quá trình giảng dạy.

- Tạo điều kiện cho sinh viên rèn luyện nghề ở mọi lúc, mọi nơi ngay từ khi bước vào trường đại học sư phạm.

***Điều kiện thực hiện biện pháp**

- Lãnh đạo nhà trường, khoa và từng giảng viên phải chú trọng rèn nghề cho sinh viên theo nhưng chuẩn nghề nghiệp ngay trong quá trình đào tạo.

- Năng lực nghề nghiệp trở thành tiêu chí đánh giá trong từng học phần.

3. KẾT LUẬN

Các biện pháp nghiên cứu nhằm phát triển năng lực thích ứng với yêu cầu đổi mới

giáo dục phổ thông của sinh viên trong kỳ TTSP. Trong đó có những biện pháp liên quan đến việc đổi mới mục tiêu, chương trình TTSP, có những biện pháp thể hiện sự phối hợp và phát huy vai trò của sinh viên. Các biện pháp được xây dựng thể hiện rõ tính mục đích, nội dung và cách thức tiến hành một cách rõ ràng nhằm đảm bảo tính khả thi, sự phù hợp của các biện pháp. Các biện pháp vừa mang tính độc lập nhưng cũng thể hiện sự hỗ trợ cho nhau khi vận dụng nâng cao năng lực thích ứng với yêu cầu giáo dục phổ thông trong kỳ thực tập sư phạm của sinh viên Trường ĐHSP Hà Nội 2.

Lời cảm ơn: Nghiên cứu này được tài trợ từ nguồn kinh phí Khoa học Công nghệ của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 cho Đề tài Khoa học, mã số: HPU2.UT-2021.07

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Xuân Thúc (2003), *Biện pháp nâng cao sự thích ứng với hình thức tổ chức hoạt động ngoại khóa cho học sinh phổ thông của sinh viên sư phạm*, Tạp chí Tâm lý học, số 3, 25-28.
2. Nguyễn Xuân Thúc (2005), *Sự thích ứng với hoạt động rèn luyện nghiệp vụ sư phạm của sinh viên đại học Sư phạm*, Tạp chí Tâm lý học, số 8, 46-48.
3. Dương Thị Nga (2012), *Phát triển năng lực thích ứng nghề cho sinh viên cao đẳng sư phạm*. Thái Nguyên: Luận án tiến sĩ giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên, trang 9.
4. Dương Thị Nga (2012), *Phát triển năng lực thích ứng nghề cho sinh viên cao đẳng sư phạm*, Luận án tiến sĩ giáo dục học (pp. 5-6), Thái Nguyên: Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên.

MEASURES FOR DEVELOPMENT OF ADAPTIVE CAPACITY TO GENERAL EDUCATION REQUIREMENTS OF STUDENTS IN PEDAGOGICAL INTERNSHIP

Nguyen Thi Vui

Abstract: The aims of the research to find out the measures of capacity development to suit the general education requirements of students who are in the pedagogical internship periods. The measures are built on the principles of ensuring feasibility, rigor and science. Each solution clearly shows its purpose, content and implementation in order to develop adaptive capacity for pedagogical students.

Keywords: Adaptive capacity, students in the pedagogical internship.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 20-8-2022; ngày phản biện đánh giá: 11-9-2022; ngày chấp nhận đăng: 19-9-2022)